

УДК 378.147

DOI 10.18372/2786-5487.1.15852

Колеснікова Вікторія Вікторівна

голова ЦК «Економічних та фізико-математичних дисциплін»,
ВСП «Севєродонецький політехнічний фаховий коледж
Східноукраїнського національного університету імені В. Даля»,
м. Севєродонецьк, Україна

Кукушкін Дмитро Володимирович

завідувач навчальної лабораторії,
ВСП «Севєродонецький політехнічний фаховий коледж
Східноукраїнського національного університету імені В. Даля»,
м. Севєродонецьк, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРДВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

***Анотація.** У статті сформульовано комплексний підхід до організації інноваційної трансформації освітнього середовища в закладах фахової передвищої освіти. Особливість такого середовища повинна полягати в максимальній доступності всіх її інструментаріїв, що зменшить фінансове навантаження на освітні установи та підвищить якість освіти.*

***Ключові слова:** освітнє середовище, трансформація, методи.*

***Annotation.** The article is about a comprehensive approach to the organization an innovative transformation in the educational environment in professional institutions prehigher education. The main feature of such an environment should be maximum availability of all its tackles, which will reduce financial load on educational institutions and improve the quality of education.*

***Key words:** educational environment, transformation, methods.*

На тлі напруженої ситуації з поширенням COVID-19, що тимчасово ускладнила відвідування закладів освіти, освітнє середовище України потребує серйозної трансформації, яка повинна враховувати виклики сьогодення та адаптуватися до них. Особливо це стосується такого сегмента української системи освіти, як заклади фахової передвищої освіти (далі – ЗФПО).

Основні засади впровадження інформаційних технологій в галузі освіти були сформульовані в роботах таких авторів як Аблялімова Е.І., Биков В.Ю., Гуржій А.М., Горошко Ю.В., Кобилін А.М., Лещенко М.П., Морзе Н.В., Триус Ю.В., Семеріков С.О. Удовенка В.О. Питання комплексної діджиталізації освітнього середовища закладів освіти розглянуто в працях Алексєєв О.М., Глазунова О.Г., Литвинова С.Г., Панченко Л.Ф. та інших

Актуальність цієї теми полягає в комплексному підході до питання трансформації освітнього середовища ЗФПО. Головною особливістю такої трансформації має бути набір доступних інструментів, за допомогою яких кожна установа ЗФПО може почати трансформацію свого освітнього середовища. Також це значно спрощує можливість отримання української освіти здобувачами, що проживають на тимчасово окупованій території.

На основі аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду інтеграції освітнього процесу та сучасних інформаційних технологій, було сформульовано зміст такої трансформації освітнього середовища ЗФПО та розроблено основні її компоненти. Запропоновано комплекс інструментів, які дозволять максимально ефективно впровадити цю методику в освітній процес.

Головна особливість змістовності трансформації освітнього середовища – це те, що всі її компоненти реалізовано діджиталізованими системами і інструментами, які, у свою чергу, здатні створити повністю функціональний простір для впровадження сучасної освіти. У своїй

методиці ми торкаємося тільки освітнього аспекту діяльності закладу освіти, і для цього аспекту наша концепція створює єдиний простір. Іншою особливістю пропонованої методики служить те, що всі інструменти, за допомогою яких трансформуються освітнє середовище максимально доступні, як в фінансовому, так і в організаційному плані.

Діджиталізація фахової освіти викликана необхідністю трансформації освітнього середовища відповідно до вимог сучасного суспільства. Таке освітнє середовище, в широкому сенсі, охоплює область навчально-практичної діяльності людини, направлену на застосування інформаційно-комунікаційних технологій і систем збору, обробки, зберігання і оптимального використання інформації. Сучасні технології навчання забезпечують систематизацію і формування нових знань, визначають шляхи досягнення освітньої та виховної мети навчального процесу. Інноваційне освітнє середовище, створене на засадах цієї методики, забезпечить проходження інформаційних потоків між всіма учасниками освітнього процесу (студентами, викладачами і адміністрацією).

Процес трансформації освітнього середовища має декілька аспектів:

1. Створення єдиного діджиталізованого освітнього майданчика. На такому майданчику будуть консолідовані все освітні ІТ- інструменти.

2. Трансформація самого освітнього процесу, який буде повністю бути адаптований до сучасних інформаційних технологій, таких як, наприклад, віртуальна реальність.

3. Зміни підходів до менеджменту освітньої установи.

Таким чином, діджиталізація освітнього середовища є всеосяжною модернізацією як безпосередньо освітнього процесу, його складових, так і технології та засобів викладацької практики.

Головною метою такої трансформації повинно стати створення адаптивного освітнього середовища, яке дозволить здійснювати підготовку висококваліфікованих кадрів з формуванням певних навичок, умінь та компетентностей.

Після впровадження цієї методики можна очікувати наступних результатів:

- Формування персоніфікованої освіти, яка буде побудована на індивідуальному підході до кожного студента, виявлення його слабких і сильних сторін, розвитку особистих здібностей.

- Розширення використання колективно-проектних і індивідуально-дослідницьких форм навчання.

- Залучення кожного студента до максимально активної освітньої діяльності і забезпечення найбільш раціонального використання часу як аудиторних занять, так і самостійної роботи студента.

- Формування і підтримки стійкої мотивації у студентів до освітнього процесу.

- Формування професійних навичок, умінь, компетенцій у студентів.

- Забезпечення постійного зворотного зв'язку із студентом, швидкого і об'єктивного оцінювання результатів безпосередньо в ході виконання завдань.

- Забезпечення доступності освіти для осіб, що проживають на видалених і важкодоступних територіях (зокрема, на непідконтрольних територіях окремих районів Луганської і Донецької областей).

Основним предметом методики є діджиталізована дидактика фахової передвищої освіти. Під діджиталізованою дидактикою слід розуміти галузь педагогіки, яка формує основні поняття в організації процесів навчання в діджиталізованому просторі. Педагогічний колектив та студентський контингент – безумовні суб'єкти пропонованої методики. До об'єктів концепції можна віднести освітній процес і всі його компоненти, а також управління освітньою установою [1].

Згідно теоретичного обґрунтування і практичного впровадження цієї методики ми сформулювали ряд принципів, на які вона повинна спиратися:

1. **Принцип персоналізації навчання.** Після впровадження концепції можна буде формувати індивідуальну освіту, що персоналізується, в рамках класичної навчальної групи.

Залежно від базової підготовки студента, його навичок та здібностей можна створювати індивідуальні завдання. А під час аналізу темпу і рівня освоєння теоретичного і практичного матеріалу студентами можна ставити конкретні навчальні «маячки», зокрема, формувати індивідуальну дорожню карту навчального процесу для конкретного студента. Тим самим створюється можливість зростання не максимальних навчальних показників, а середньозважених, що є позитивною тенденцією з точки зору якості знань більшості здобувачів освіти [2 с.40].

2. Принцип адаптивності. Адаптивна діджиталізація освітнього середовища має на увазі постійну оптимізацію методів викладання. Це має безпосереднє відношення до інструментів освітнього процесу (стосується як теоретичних, так і практичних занять), а також до можливості постійного оновлення навчальних матеріалів [2 с.41].

3. Принцип успішності навчання. Такий принцип мотивує студентів і викладачів на прагнення до повного засвоєння заданого матеріалу, знань, умінь, навичок і, як наслідок цього, оволодіння студентами омріяною спеціальністю і кваліфікацією [2 с.41].

При формулюванні, розробці і подальшому впровадженні стратегії трансформації освітнього середовища на засадах цієї методики, ми виділили, на наш погляд, оптимальний набір його компонент, зокрема:

- навчальну компоненту;
- бібліотекарську і дослідницьку компоненту;
- організаційно-управлінську компоненту;
- виховну та профорієнтаційну компоненту;
- компоненту додаткових інструментів підтримки.

Сполучення даних компонент здатне забезпечити максимальний функціональний потенціал трансформації, а також не буде ускладнювати інформаційні потоки як всередині освітнього середовища, так і зовні. До вірогідних складнощів ми відносимо, в першу чергу, дублювання і уповільнення інформаційного потоку та документообігу. Але це не означає, що трансформоване середовище не можна розширювати і адаптувати під специфіку окремих освітніх установ. Кожну компоненту цього середовища представлено певною інформаційною системою, яку реалізовано набором доступних інструментів.

Навчальну компоненту представлено системою дистанційного навчання, що реалізує не тільки дистанційний і змішаний режими навчання, а в очному навчанні виступає як система підтримки навчання. Для створення такої системи пропонується використання найпопулярніших і затребуваних інструментів. На початковому рівні можна застосувати інструмент від Google Classroom (Клас), а надалі, якщо з'явиться необхідність в більш централізованій системі, ми рекомендуємо LMS Moodle. Головний критерій вибору інструменту – це можливість його адаптації під конкретні завдання освітнього закладу [3].

Бібліотечну і дослідницьку компоненти може бути реалізовано автоматизованою бібліотечною інформаційною системою (АБІС) у консолідації з наукометричною системою. Для створення такої компоненти ми рекомендуємо використовувати для АБІС – Dspace, а для науково метричної системи – Google Scholar. Головний критерій вибору інструменту – це можливість розгорнення в освітній установі цифрового репозитарію для акумуляції академічних публікацій викладачів і студентів, а також випускних кваліфікаційних робіт студентів [4].

Організаційно-управлінську компоненту може бути реалізовано інформаційною системою документообігу, яка створюватиме і регулюватиме документообіг в освітньому середовищі закладу освіти. Головним критерієм вибору інструментів для цієї компоненти є можливість реалізувати три головних механізми документообігу: автоматизацію збору інформації, аналіз і консолідацію отриманої інформації, а також колективно-розподілену роботу над інформацією. На наш погляд, оптимальними інструментами для цієї компоненти можуть виступати Google Docs, Google Sheets і Google Forms.

Останні дві компоненти реалізуються окремим інструментарієм. Цей інструментарій

повинен забезпечити підтримку в проведенні виховних заходів, а також здійснювати підтримку інших компонент (зокрема, виховної та профорієнтаційної) при реалізації їх завдань. Таким інструментарієм можуть стати Google Slides і Google Meet, Zoom і YouTube.

Фундаментом реалізації **організаційно-управлінської, виховної та профорієнтаційної** компонент, може бути веб-сайт установи або консолідуєча інформаційна система. Такий фундамент дозволить у будь-який момент мати доступ до всіх запроваджених у дію систем і інструментів.

Будь-який інноваційний проект, а особливо такий масштабний як трансформація всього освітнього середовища установи, має не тільки перспективи і можливості, але й певні виклики і ризики. Одним з найголовніших ризиків, який ми виявили, є можлива деформація світогляду і системи цінностей студентства. Хоча цей ризик в епоху діджиталізації можна віднести до всього суспільства в цілому, особливо яскраво він віддзеркалюється саме у освітньому просторі. Ризик деформації світогляду і системи цінностей має два основні аспекти:

- делегування різним технічним системам професійних функцій фахівців;
- втрата критичного мислення і адекватного сприйняття інформації на тлі інформаційного шуму і фейків.

Ще одним з основних ризиків, на наш погляд, є надмірно і неефективно діджиталізована оптимізація освітнього процесу. Безпідставними є перебільшення значення і можливостей інформаційних технологій в освіті, а також недооцінка значущості викладацького (людського) чинника в освітньому процесі.

Крім цього, існує ще один істотний ризик, який ми виявили при аналіз і змісту трансформаційних процесів – етичний, який пов'язаний з акумуляцією особистої і конфіденційної інформації щодо студентів, викладацького складу та освітньої установи. Всі ці ризики вимагають додаткового повноцінного наукового дослідження, що повинно стати основою нормативних документів, які надалі регулюватимуть сучасне інноваційне освітнє середовище.

Список використаних джерел

1. Харківський В.С. Діджиталізація освітнього процесу в закладах післядипломної медичної освіти / В.С. Харківський //Проблеми інженерно-педагогічної освіти: зб. наук. пр. – Харків, 2020. – Вип. 67. – С. 130–136.
2. Дидактическая концепция цифрового профессионального образования и обучения / Биленко П. Н., Блинов В. И., Дулинов М. В., Есенина Е. Ю., Кондаков А. М., Сергеев И. С.; под науч. ред. В. И. Блинова – 2020. – 98 с.
3. Аналіз можливостей використання систем управління навчанням в інформаційно-освітньому середовищі університету / Юстик І. В., Гриценко В. Г., Подолян О. М. // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology: зб. наук. пр. – 2016. – Вип. IV (41). – С. 11–15.
4. Організація роботи інформаційно-технологічних систем бібліотеки вищого навчального закладу: методичні рекомендації / Бруй О.М., Гаріна Н.В., Карпенко Т.В., Киричок І.В., Павленко Т.Б., Рижов О.А., Соколова Л.В., Хандрикова Г.І.; Міністерство охорони здоров'я України, Національна наукова медична бібліотека України, Запорізький національний медичний університет, Одеський національний медичний університет, Харківський національний медичний університет. – Одеса, 2013. – 22 с.